DOI: [10.32702/2307-2156-2019.9.70](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.9.70)

УДК: 351:379.85 (477)

*Р. Ю. Кривенкова,
старший викладач, ВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID:0000-0002-3052-496X*

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

*R. Kryvenkova
senior lecturer at Uzhhorod National University*

THE CONCEPT AND ESSENCE OF TOURIST POTENTIAL: PUBLIC ADMINISTRATION ASPECT

У статті проаналізовано наукові підходи до поняття «туристичний потенціал» та його сутності. Надано авторське твердження досліджуваного поняття для його введення до наукового обігу в державному управлінні і встановлено, що туристичний потенціал – це сукупність туристичних ресурсів і туристичних можливостей певної території, які органи державного управління використовують та можуть в перспективі використати для консолідації суспільства на державному, регіональному та місцевому рівнях. Туристичний потенціал є базовим фактором формування та розвитку туристичної галузі на території держави, а також одним із чинників консолідації суспільства. У статті висвітлено питання формування туристичного потенціалу та визначено його особливості.

Обґрунтовано, що туристичний потенціал є сукупністю туристичних ресурсів та туристичних можливостей певної території, які органи державного управління використовують і можуть в перспективі використати для консолідації суспільства на державному, регіональному та місцевому рівнях. За допомогою туристичного потенціалу можна сформувати сукупність конкурентних переваг тієї чи іншої території (країни, регіону чи окремого населеного пункту), яка завдяки ефективним і чітким рішенням та механізмам державного управління має здатність обслуговувати цільові туристичні ринки, відповідаючи попиту на туристичні послуги та туристичній пропозиції як основним важелям світового та національного туристичних ринків. Туристичний потенціал є унікальною особливістю України, яку можна використовувати для покращення соціально-економічного становища місцевого населення та країни загалом за рахунок надходжень від прибутків туристичної галузі до державного та місцевих бюджетів, а також для консолідації населення за допомогою туристичної кооперації між різними областями України та створення позитивного туристичного іміджу країни, що є, у свою чергу, об'єктом дослідження та впливу з боку державного управління. Туристичний потенціал є національним багатством України, тому його потрібно оптимально ефективно використовувати та зберігати, приймаючи відповідні державно-управлінські рішення щодо подальшого розвитку та правильної організації його формування на території України загалом та в кожній області зокрема. Незважаючи на

потужний туристичний потенціал України, він використовується недостатньо і потребує створення з боку державного управління сприятливих умов для процесу формування туристичного потенціалу як чинника консолідації суспільства.

The article analyzes scientific approaches to the concept of "tourist potential" and its essence. The author's statement of the researched concept for its introduction to scientific circulation in public administration is given and it is established that tourist potential is a set of tourist resources and tourist opportunities of a certain territory which public administration bodies use and can use in the future to consolidate society at state, regional and local levels. Tourist potential is a basic factor in the formation and development of the tourism industry in the country, as well as one of the factors consolidating society. The article highlights the issues of formation of tourist potential and identifies its features.

Tourist potential is a set of tourist resources and tourist opportunities of a certain territory, which public authorities use and can in the future use to consolidate society at the state, regional and local levels. With the help of tourism potential it is possible to form a set of competitive advantages of a territory (country, region or individual settlement), which due to effective and clear decisions and mechanisms of public administration has the ability to serve target tourism markets, meeting demand for tourism services and tourism supply. levers of the world and national tourist markets. Tourism potential is a unique feature of Ukraine that can be used to improve the socio-economic situation of the local population and the country as a whole through revenues from the tourism industry to state and local budgets, as well as to consolidate the population through tourism cooperation between different regions of Ukraine and create positive tourist image of the country, which is, in turn, the object of study and influence by public administration. Tourism potential is a national treasure of Ukraine, so it must be optimally used and preserved, making appropriate government decisions on further development and proper organization of its formation in Ukraine in general and in each region in particular. Despite the strong tourist potential of Ukraine, it is insufficiently used and requires the creation of favorable conditions by the state administration for the process of formation of tourist potential as a factor in the consolidation of society.

Ключові слова: державне управління; туристичний потенціал; консолідація; потенціал; консолідаційний туризм; туристичні ресурси; туристична галузь; туристична атрактивність; національна культура; національна ідентичність; національна свідомість.

Key words: public administration; tourist potential; consolidation; potential; consolidation tourism; tourist resources; tourist branch; tourist attractiveness; national culture; national identity; national consciousness.

Постановка проблеми. Туристична галузь є однією з найприбутковіших та найперспективніших у розрізі економіки сучасного світу. Успішність туристичної сфери на території певної країни безпосередньо залежить від міри реалізації її туристичного потенціалу, оскільки туристичний потенціал є базовим фактором формування та розвитку туристичної діяльності держави. Окрім того, туристичний потенціал може відігравати важливу роль одного з чинників консолідації суспільства. Для України формування туристичного потенціалу є одним із ключових питань державного управління щодо забезпечення сприятливих умов для національного розвитку на державному, регіональному та місцевому рівнях, згідно зі стратегічними напрямками розвитку внутрішнього туризму.

Покращення розвитку територій України, де знаходяться атрактивні туристичні ресурси, та підвищення рівня усвідомлення громадянами важливості туристичного потенціалу як чинника консолідації суспільства є цільовими орієнтирами державного управління у вказаному напрямку. Зазначене може бути витоками нової парадигми, яка могла б базуватись на запозиченні передових підходів державного управління, що передбачає орієнтацію на клієнта-громадянина в плані забезпечення туристичними послугами у своїй країні. Це могло б надати реальні можливості для подальшого формування туристичного

потенціалу України та його ефективної реалізації тощо. Крім того, такий підхід сприятиме зусиллям щодо пошуку важелів підсилення та популяризації туристичних напрямів на території України.

Можливості реалізації туристичного потенціалу України для досягнення однієї з національних цілей щодо покращення внутрішньосупільної комунікації та внутрішньосупільних інформаційних обмінів повинні відповідати розвитку держави, здатними забезпечити принципово новий поступальний підхід до взаємодії між громадянами, сприяти удосконаленню функціонування органів державної влади в туристичній галузі та подальшому супільному розвитку. Тому актуальність дослідження зумовлена наявністю проблеми, яка характеризується протиріччям, з одного боку, між нагальною потребою підтримки туристичної галузі України, сприяння органів державного управління процесів формування туристичного потенціалу як чинника консолідації супільства, надання переваги розвитку внутрішнього туризму як основи зростання прибутків від туристичної галузі України, покращення її туристичного іміджу в світі, а з другого боку – недостатністю розробки концептуальних положень щодо поняття та сутності туристичного потенціалу України як чинника консолідації супільства в аспекті державно-управлінської діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Проблематиці туристичного потенціалу присвячено велику кількість праць вітчизняних учених з різних галузей науки, зокрема поняття та сутність змісту туристичного потенціалу, його структури та ролі проаналізовані географами, економістами, юристами, фахівцями з державного управління та ін. У працях М. Біль, О. Білотіл, С. Домбровської, А. Помази-Пономаренко, В. Герасименка, О. Михайлюк, О. Любіцевої, С. Майстро, В. Паппа, А. Парфіненка та ряду інших науковців проаналізовано окремі питання формування туристичної галузі України. Незважаючи на широкий спектр наукових досліджень щодо державного управління у процесі формування туристичного потенціалу України, питання концептуальних положень формування туристичного потенціалу України як чинника консолідації супільства залишилися недостатньо дослідженими.

Метою статті є дослідження поняття та сутності змісту туристичного потенціалу в аспекті державно-управлінської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Насамперед зазначимо, що Україна володіє потужним туристичним потенціалом, який реалізує недостатньо. Щоб зрозуміти природу сутності туристичного потенціалу, проаналізуємо у першу чергу його семантичне значення. Варто констатувати, що в світі не існує єдиної, загальновизнаної дефініції досліджуваного нами поняття. Так, термін «потенціал» запозичений з латинської мови та означає *«potentia»* – «можливості, влада, вплив, сила, здатності», пов'язаний з *«potere»* – «могти», *«potis»* – «могутній, здатний (до чогось), споріднений з дінд. *«patih»* – «пан», *гр. – «пан (дому)»* [7, с. 541].

Окрім того, поняття «потенціал» означає сукупність наявних засобів, можливостей в якій-небудь галузі; джерела, запаси, що можуть бути використані для вирішення певного завдання, досягнення якоїсь мети; можливість супільства, держави в певній сфері; або приховані здібності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявлятися за певних умов [12, с. 484].

Науковці Манн Р. В. та Фінагіна О. В. у системі знань державного та регіонального менеджменту підкреслюють «концептуальний, стратегічний, багато в чому новітній характер цієї категорії щодо управлінської діяльності» [11, с. 258].

Майстро С. В. та Домбровська С. М. зазначають, що практика багатьох закордонних держав показує, що максимальне використання наявного потенціалу країни і розвиток на його базі рекреаційно-туристичної індустрії є одним із найважливіших засобів підвищення економічного добробуту, інтеграції у світову економіку [10, с. 10].

Ми згідні з А. Парфіненко, що держава є основним, але не єдиним суб'єктом реалізації туристичної політики. Остання здійснюється також органами місцевого самоврядування, громадськими і професійними організаціями, підприємницькими структурами. Втім, саме держава відіграє ключову роль у визначенні основних пріоритетів та створенні рамкових умов розвитку туристичної сфери країни [15, с. 10].

Туристична галузь є сектором економіки України, яка особливо потребує підтримки з боку державного управління. Державне управління туристичною сферою України відіграє важливу роль не тільки у плані економічного розвитку держави, а й для безпеки туристів, а також працівників туристичної галузі, які надають їм послуги перевезення, розміщення, харчування та інші додаткові екскурсійно-туристичні послуги.

Державне управління туристичною сферою потрібне для розвитку країни, оскільки туризм як самостійна галузь економіки потребує владного впливу та контролю з боку органів державної влади на державному, регіональному та місцевому рівнях, а також постійних досліджень на світовому та національному туристичних ринках.

М. Біль визначає закономірності, які впливають на необхідність державного управління туристичною галуззю такі, як динамічний розвиток туристичної галузі в світі та Україні, посилення ролі місцевих органів державної влади в державному управлінні, висока ймовірність не лише позитивного впливу туристичної галузі на соціально-економічний розвиток регіону (поліфункціональне спрямування), але й виникнення загроз (ризиків) від неконтрольованих туристичних потоків, чутливість туристичної галузі до факторів зовнішнього макро- та мезооточення [4, с. 7].

Щодо законодавчого аспекту розвитку туристичної галузі та реалізації туристичного потенціалу України, то в ст. 45 Конституції України [1] встановлено, що кожна людина, яка працює, має право на відпочинок.

У ст. 6 Закону України «Про туризм» [2-3] вказано, що держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює умови для туристичної діяльності.

Як зазначають В. Герасименко та О. Михайлюк, зміст діяльності держави щодо регулювання туризму законодавчо визначено, оскільки туризм охоплює значну кількість людських, природних і фінансових ресурсів, а тому не може залишатися без спеціальних правових, організаційних, економічних важелів впливу, в тому числі й з метою обмеження негативних проявів конкуренції, а також забезпечення основ соціального захисту населення [5, с. 23].

На нашу думку, найпоширенішим сприйняттям туристичного потенціалу є його асоціація з сукупністю туристичних ресурсів. Наприклад, у науковій літературі часто зустрічається ототожнення термінів «потенціал» та «ресурси». Туристичні ресурси називають системоутворюючим чинником і базовою умовою розвитку туристично-рекреаційного потенціалу [13, с. 3]. Туристичні ресурси відіграють «роль засобів праці у туризмі, завдяки яким можуть вироблятися різноманітні за своїм характером туристичні продукти» [13, с. 32]. О. Любіцева визначає туристичні ресурси як частину потенціалу певної території, що включена до складу туристичного продукту і підлягає реалізації з туристичною метою [9, с. 74]. У праці [13, с. 235] розкрито сутність туристичного потенціалу не тільки як сукупності всіх наявних ресурсів туристичної діяльності, але і як здатності максимального їх використання для задоволення потреб громадян України та іноземних туристів в якісних послугах.

Ми погоджуємось з підходом І. Давіденка, що розмежовує поняття «туристичні ресурси» і «туристичний потенціал», та розглядає їх з позиції можливості й здібності суб'єктів туристичної діяльності використовувати ресурси в якості потенціалу. Як констатує І. Давіденко, «формування туристичного потенціалу регіону обумовлено можливістю використання туристичних ресурсів в організації і розвитку туристичної діяльності на певній території. Здатність суб'єктів туристичної діяльності ефективно використовувати туристичний потенціал регіону забезпечуватиме успішний розвиток як суб'єктів туристичної індустрії, так і регіону» [13, с. 10].

На нашу думку, туристичний потенціал – це сукупність туристичних ресурсів і туристичних можливостей певної території, які органи державного управління використовують та можуть в перспективі використати для консолідації суспільства на державному, регіональному та місцевому рівнях. За допомогою туристичного потенціалу формується сукупність конкурентних переваг тієї чи іншої території (країни, регіону чи окремого населеного пункту), яка завдяки ефективним та чітким рішенням і механізмам державного управління має здатність обслуговувати цільові туристичні ринки, відповідаючи попиту на туристичні послуги та туристичній пропозиції як основним важелям вказаних ринків.

Оскільки туристичний потенціал України є одним із чинників консолідації суспільства, вважаємо доцільним ввести до наукового дискурсу поняття «консолідаційний туризм», сутність якого полягає в тому, що це вид туризму, при якому ідея (задум) подорожей та екскурсій полягає у пізнанні атрактивних природних та історико-культурних туристичних ресурсів території держави, національної культури, національної ідентичності та національної свідомості громадян різних областей та районів України з метою формування та зміцнення консолідаційних (об'єднуючих) засад приналежності до єдиного суспільства та без зайняття комерційною діяльністю.

На нашу думку, однією з основ туристичного потенціалу є задоволення туристичних потреб шляхом цільового використання природних, історико-культурних та інфраструктурних (соціально-економічних) туристичних ресурсів з метою розвитку туристичної діяльності на визначеній території, а також для налагодження внутрішньосуспільних комунікаційно-консолідаційних зв'язків.

Туристичний потенціал хоча є базою розвитку туристичної діяльності, проте, сам по собі він є досить інертною категорією. Його необхідно змусити активізуватись, працювати з метою отримання потрібного соціального й економічного ефекту [13, с. 235]. Звідси неефективне використання наявного туристичного потенціалу регіонів України призводить до втрати можливостей розвитку туристичної галузі на відміну від багатьох країн з транзитивною економікою в Європі, Азії та Африці [13, с. 5].

Державно-управлінський аспект концептуальних положень щодо формування туристичного потенціалу України як чинника суспільної консолідації можна спостерігати в тому, що саме співпраця основних суб'єктів у державному управлінні туристичною галуззю може бути сучасною парадигмою розвитку українського суспільства у напрямі досягнення консолідації (єдності). Зазначимо, що консолідація суб'єктів у державному управлінні туристичною галуззю може відбуватись за допомогою налагодження результативного співробітництва між органами державної влади на державному, регіональному та місцевому рівнях, з одного боку, а з іншого – ліцензованих тулоператорів в Україні [8] та найбільших турагентів держави як посередників між тулоператорами та туристами.

Потрібно констатувати, що формування та розвиток туристичного потенціалу є не тільки стратегічною метою власне туристичної галузі України, він також є важливою компонентою місії системи державного управління туристичною галуззю України та складовою майбутнього розвитку нашої держави, яка відрізняється високим рівнем туристичної привабливості (атрактивності) з-поміж інших держав світу завдяки великій кількості унікальних природних та історико-культурних туристичних ресурсів.

Економіко-географічне положення, наявність природних ресурсів, курортних зон, розвинених транспортної та соціальної інфраструктур, наявність пам'яток історії та культури дозволяє віднести Україну до країн з високим потенціалом розвитку туризму та високою інвестиційною привабливістю.

Майже 15% території країни можна віднести до курортів, зон відпочинку, гірських і приморських ландшафтів, де збережено національні традиції, музеї, архітектурні, історичні та культурні пам'ятки. Зокрема Україна має істотний природний внутрішній потенціал розвитку туризму [14, с. 18-19].

Звідси випливає, що туристичний потенціал України є унікальним, тому на сучасному етапі особливо потрібне ефективне державне управління процесом формування та розвитку туристичного потенціалу в нашій державі. У свою чергу, державне управління повинно створити належні умови роботи для органів влади різних рівнів управління процесом формування та розвитку туристичного потенціалу України.

На думку С. Домбровської, О. Білотіл, А. Помази-Пономаренко, однією з умов, здатних забезпечити успішне функціонування туристичної сфери, є формування такої організаційної структури управління нею, що дозволить здійснювати планово-узгоджену діяльність на рівні регіону, розробляти регіональні, міжрегіональні та загальнодержавні програми економічного розвитку, вдосконалювати організаційно-економічні механізми підвищення ефективності функціонування як самої туристичної сфери, так і всього господарського комплексу регіону [6, с. 20].

Висновки. Здійснивши аналіз основних понять та сутності туристичного потенціалу в аспекті державно-управлінської діяльності, можна зробити такі висновки.

1. Туристичний потенціал є сукупністю туристичних ресурсів та туристичних можливостей певної території, які органи державного управління використовують і можуть в перспективі використати для консолідації суспільства на державному, регіональному та місцевому рівнях.

2. За допомогою туристичного потенціалу можна сформувати сукупність конкурентних переваг тієї чи іншої території (країни, регіону чи окремого населеного пункту), яка завдяки ефективним і чітким рішенням та механізмам державного управління має здатність обслуговувати цільові туристичні ринки, відповідаючи попиту на туристичні послуги та туристичній пропозиції як основним важелям світового та національного туристичних ринків.

3. Туристичний потенціал є унікальною особливістю України, яку можна використовувати для покращення соціально-економічного становища місцевого населення та країни загалом за рахунок надходжень від прибутків туристичної галузі до державного та місцевих бюджетів, а також для консолідації населення за допомогою туристичної кооперації між різними областями України та створення позитивного туристичного іміджу країни, що є, у свою чергу, об'єктом дослідження та впливу з боку державного управління. Туристичний потенціал є національним багатством України, тому його потрібно оптимально ефективно використовувати та зберігати, приймаючи відповідні державно-управлінські рішення щодо подальшого розвитку та правильної організації його формування на території України загалом та в кожній області зокрема. Незважаючи на потужний туристичний потенціал України, він використовується недостатньо і потребує створення з боку державного управління сприятливих умов для процесу формування туристичного потенціалу як чинника консолідації суспільства

4. Досліджуючи формування туристичного потенціалу України як чинника консолідації суспільства, введено до наукового обігу поняття «консолідаційний туризм», за допомогою якого є можливості знаходження та зміцнення консолідаційних (об'єднуючих) засад українського суспільства та створення спеціальних консолідаційних туристичних маршрутів територією України.

У перспективі подальших розвідок вважаємо за необхідне дослідити законодавче забезпечення формування туристичного потенціалу в державному управлінні України та зарубіжний досвід формування туристичного потенціалу на прикладі країн Євросоюзу та інших туристично розвинених країн світу.

Список використаних джерел.

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.: із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України від 18 лист. 2003 р. №1282-IV із змінами, внесеними згідно із Законом від 02 бер. 2015 р. №222-VIII (222-19). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-15#Text>
3. Про туризм: Закон України від 15 вер. 1995 р. №324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Біль М. Механізм державного управління туристичною галуззю (регіональний аспект): монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. 228 с.
5. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції / авт. кол.; за заг. ред. В. Г. Герасименко, О. Л. Михайлюк. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 332 с.
6. Домбровська С. М., Білотіл О. М., Помаза-Пономаренко А. Л. Державне регулювання туристичної галузі України [Монографія]. Харків: НУЦЗУ, 2016. 196 с.
7. Етимологічний словник української мови: У 7 т. Т. 4: Н-П / [уклад.: Р. В. Болдирєв та ін.]; за заг. ред.: В. Т. Коломієць, В. Г. Складенко. Київ, 2003. 656 с.
8. Ліцензійний реєстр суб'єктів тулоператорської діяльності. URL: <https://surl.li/jgyn?fbclid=IwAR2G59a4bqQdxriTbBjguTz3u4DEEWLYNU387b7d54QmEaJX4gefskGoKmA>
9. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). 3-є вид., перероб. та доп. Київ: «Альтерпрес», 2005. 436 с.

10. Майстро С. В., Домбровська С. М. Особливості державного управління рекреаційним туризмом України: монографія. Харків, 2017. 198 с.
11. Манн Р. В. Можливості поширення використання категорії «потенціал» у системі знань державного та регіонального менеджменту / Р. В. Манн, О. В. Фінагіна. *Дні інформаційного суспільства: матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч.*, Київ, 24-25 квіт. 2012 р. / [упоряд. : Н. В. Грицяк, С. Г. Соловійов]. Київ: ТОВ «Салютіс», 2012. С. 258–260.
12. Новий тлумачний словник української мови. В 3 т. Т. 3. / [уклад. В. Яременко, О. Сліпушко]. Київ: «Аконіт», 2001. 862 с.
13. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / за заг. ред В. Г. Герасименко. Одеса: ОНЕУ, 2016. 262 с.
14. Просторова організація туристично-рекреаційної сфери регіону: монографія / за заг. ред. В. В. Паппа. Мукачєво: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2016. 268 с.
15. Туристична політика зарубіжних країн [Підручник] / за ред. А. Ю. Парфіненка. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 220 с.

References.

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), “Constitution of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (Accessed 15 January 2019).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), “The Law of Ukraine On Amendments to the Law of Ukraine “On Tourism”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-15#Text> (Accessed 16 January 2019).
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995), “The Law of Ukraine On Tourism”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 17 January 2019).
4. Bil', M. (2011), *Mekhanizm derzhavnoho upravlinnya turystychnoyu haluzzyu (rehional'nyy aspekt)* [Mechanism of state management of the tourism industry (regional aspect)] [Monograph], press LRIDU NADU, L'viv, 228 p. [in Ukrainian].
5. Edited by Herasymenko, V. H. and Mykhaylyuk, O. L. (2019), *Derzhavne rehulyuvannya sfery turyzmu Ukrayiny v konteksti protsesiv yevrointehratsiyi* [State regulation of tourism in Ukraine in the context of European integration processes] [Monograph], press FOP Hulyayeva V. M., Kyiv, 332 p. [in Ukrainian].
6. Dombrovs'ka, S. M., Bilotil, O. M. and Pomaza-Ponomarenko, A. L. (2016), *Derzhavne rehulyuvannya turystychnoyi haluzi Ukrayiny* [State regulation of the tourism industry of Ukraine] [Monograph], press NUTSZU, Kharkiv, 196 p. [in Ukrainian].
7. Edited by Kolomiyets', V. T. and Sklyarenko, V. H. (2003), *Etymolohichnyy slovnyk ukrayins'koyi movy* [Etymological dictionary of the Ukrainian language]. U 7 t. T. 4: N-P, Kyiv, 656 p. [in Ukrainian].
8. Litsenziynyy reyestr sub'yektiv tuoperators'koyi diyal'nosti, available at: <https://surl.li/jgyn?fbclid=IwAR2G59a4bqQdxriTbBjguTz3u4DEEWLYNU387b7d54QmEaJX4gefskGoKmA> (Accessed 18 January 2019). [in Ukrainian].
9. Lyubitseva, O. O. (2005), *Rynok turystychnykh posluh (heoprostorovi aspekty)* [Market of tourist services (geospatial aspects)], 3-ye vyd., press Al'terpres, Kyiv, 436 p. [in Ukrainian].
10. Maystro, S. V. and Dombrovs'ka, S. M. (2017), *Osoblyvosti derzhavnoho upravlinnya rekreatsiynym turyzmom Ukrayiny* [Features of state management of recreational tourism of Ukraine] [Monograph], Kharkiv, 198 p. [in Ukrainian].
11. Mann, R. V. and Finahina, O. V (2012), “Possibilities of spreading the use of the category “potential” in the system of knowledge of state and regional management”, *Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij konferentsii* [Conference Proceedings of the International Economic Conference], *Dni informatsiynoho suspil'stva* [Information society days], Mizhnarodna nauk.-prakt. konferentsiya [International scientific and practical conference], press TOV «Salyutis», Kyiv, Ukraine, 24-25 April 2012, pp. 258–260 [in Ukrainian].
12. Edited by Yaremenko, V. and Slipushko, O. (2001), *Novyy tлумachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy* [New explanatory dictionary of the Ukrainian language], V 3 t. T. 3, press Akonit, Kyiv, 862 p. [in Ukrainian].
13. Edited by Herasymenko, V. H. (2016), *Otsinka turystychno-rekreatsiynoho potentsialu rehionu* [Assessment of tourist and recreational potential of the region] [Monograph], press ONEU, Odesa, 262 p. [in Ukrainian].
14. Edited by Pappa, V. V. (2016), *Prostorova orhanizatsiya turystychno-rekreatsiynoyi sfery rehionu* [Spatial organization of the tourist and recreational sphere of the region] [Monograph], press Redaktsiyno-vydavnychyy tsentr MDU Mukachevo, 268 p. [in Ukrainian].
15. Edited by Parfinenko, A. Yu. (2015), *Turystychna polityka zarubizhnykh krayin* [Tourism policy of foreign countries] [Textbook], press KHNU im. V. N. Karazina, Kharkiv, 220 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.09.2019 р.